

Speciale instellingen & Forensische zorg

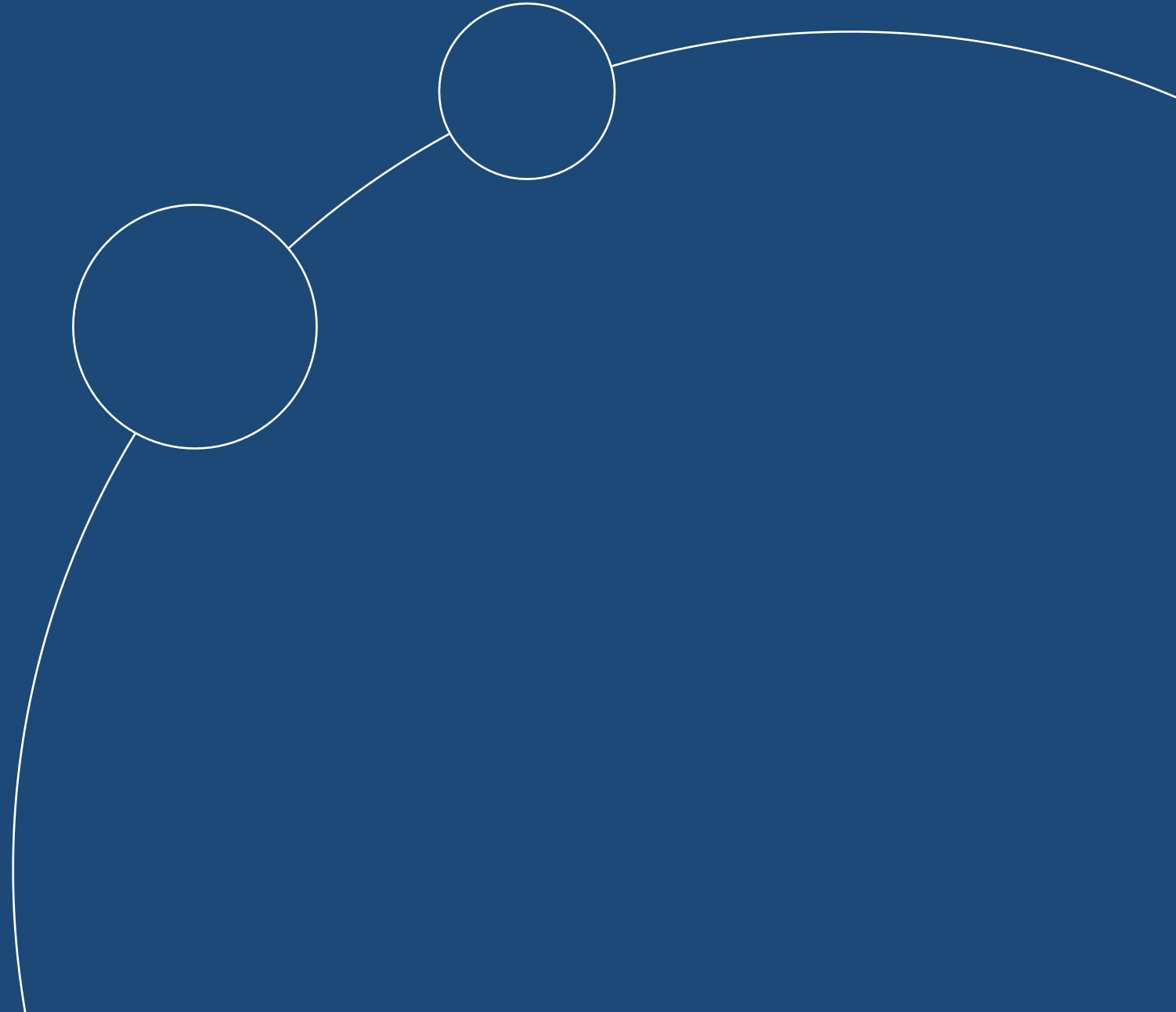
Inzichten en opvattingen over forensische zorg in de community Nederland Denkt Mee

ROK: Research Community's
Projectnummer Blauw: 33749
November 2025

blauw

Management- samenvatting

Achtergrond en doelstelling

Achtergrond

Er zijn een aantal instellingen waarvan de komst gevoelig kan liggen in een omgeving. Denk bijvoorbeeld aan windmolens, AZC's, opvanglocaties, maar ook aan forensische instellingen. Deze instellingen vallen in dit rapport onder de noemer '*speciale instellingen*'.

Burgers snappen dat er voor deze instellingen plekken in Nederland nodig zijn, maar niemand wil graag een dergelijke locatie in de eigen woonplaats of buurt. Dit maakt het politiek-bestuurlijk gevoelige onderwerpen die zorgen oproepen bij omwonenden over bijvoorbeeld veiligheid en overlast.

Onderzoeksdoel

Het onderzoek heeft als doel het ophalen van de mening en kennis van mensen over (onder andere forensische zorg-) instellingen die bij hen in de buurt (komen te) staan. Met die kennis kan het ministerie J en V een meer gedragen werkwijze definiëren en inrichten voor het vestigen/uitbreiden/herplaatsen van (forensische zorg-) instellingen.

Onderzoeksvraag

Welke houding en (informatie) behoeften hebben mensen die te maken krijgen met het vestigen/uitbreiden/herplaatsen van van (forensische zorg-) instellingen in hun buurt?

Doelgroep

Voor dit onderzoek is het algemene publiek in de Nederland Denkt Mee community benaderd.

Het onderzoek vond plaats tussen 3 november en 7 december 2025. De opdrachtgever heeft mee kunnen lezen in het forum.

De komst van een forensische zorginstelling roept veelal angst en weerstand op

Er zijn zorgen over de veiligheid in de buurt en er is angst voor ontsnapping. Ondanks dat er ook mensen zijn die begrip hebben voor de noodzaak van deze instellingen, staan de meesten er toch negatief tegenover. Naast de angst voor ontsnapping, vreest men ook voor onrust in de buurt en een verslechtering van het imago in de wijk. Toch kan men ook enkele voordelen zien. Met name de kans op werkgelegenheid valt dan op.

Als de plannen er ondanks de weerstand toch een kliniek komt, wil men in ieder geval tijdig, feitelijk, eerlijk en gedetailleerd geïnformeerd worden. Ongeveer de helft wil zelf ook actief mee kunnen praten over de plannen. Het gaat ze daarin niet zozeer om beslisrecht, maar vooral om het gevoel dat hun stem wordt meegewogen in de uiteindelijke beslissingen over de inrichting. De overige helft hoeft niet actief mee te praten. Zij willen vooral veel informatie ontvangen. Zoals over de kliniek zelf, wat voor soort mensen er zitten en welke behandelingen ze krijgen en over de beveiligingsmaatregelen die worden getroffen. Ook willen zij graag structureel informatie (kunnen) ontvangen, bijvoorbeeld in de vorm van terugkerende updates of middels een vast aanspreekpunt voor de bewoners waar zij zelf terecht kunnen met vragen.

Speciale instellingen

Speciale instellingen zorgen voor gemixte reacties

Ongeveer de helft van de mensen is al eens benaderd voor een speciale instelling. Hoewel het type instelling waar het om ging varieert, betrof het vooral AZC's.

De komst van dergelijke instellingen leiden tot gemixte reacties. Van nieuwsgierigheid naar de plannen tot bezorgdheid en terughoudendheid. Over het algemeen verwacht men vooral problemen bij de komst van een speciale instelling, al ligt het ook aan het type instelling. Als het gaat om een AZC, dak- of thuislozen opvang of tbs-kliniek, dan voelt men meer weerstand. De voornaamste problemen gaan over zorgen om de veiligheid en onrust in de buurt. Toch zijn er ook mensen die wel kansen zien bij de komst van een speciale instelling. De kansen die worden gezien gaan vooral over het gevoel iets te kunnen betekenen voor een ander of iets te kunnen leren van andere culturen.

De mensen die ervaring hebben met de komst van een instelling gaven meestal aan dat de komst tot onrust leidde in de buurt. Dat terwijl zij zelf vaak niet per se negatief tegenover de komst stonden.

Ook voelden de meesten zich weinig betrokken bij het plan. Er werd slecht gecommuniceerd vanuit de gemeente: informatie kwam pas wanneer het al een voldongen feit was of wanneer er zelfs al begonnen was met de uitvoer van de plannen. Ook gaf men aan dat ze weinig tot geen mogelijkheden hadden voor inspraak.

Houding forensische zorg

Forensische zorginstellingen leiden tot weerstand

Er zijn veel mensen die de noodzaak voor forensische zorginstellingen begrijpen. Het idee dat dergelijke instellingen bestaan, geeft een fijn en zelfs veilig gevoel. Door het bestaan van deze instellingen, kan de samenleving beschermd worden tegen delict-gevaarlijke mensen terwijl ze tegelijkertijd de hulp krijgen die ze nodig hebben. Maar als het gaat om een forensische zorginstelling in eigen buurt, dan reageert vrijwel iedereen toch terughoudend. In dat scenario overheerst angst en bezorgdheid.

Vrijwel iedereen voelt weerstand als ze zich voorstellen dat er een tbs-kliniek bij hen in de buurt zou komen. Echter verschilt deze weerstand van passieve acceptatie ("liever niet, maar wat moet dat moet") tot actief verzet ("ik ga verhuizen").

De weerstand komt vooral vanuit angst en gevoel van onveiligheid. Men vreest met name voor een ontsnapping van een tbs-er. Maar ook onrust in de buurt of een verslechtering van het imago van de wijk, zijn problemen die men verwacht. Toch kunnen sommigen rationeel ook enkele voordelen zien. Ze denken dat deze instelling kan leiden tot meer werkgelegenheid. Ook vinden ze het fijn dat de mensen die hulp nodig hebben, hulp kunnen krijgen.

Tenslotte maakt het ook veel uit welke termen er gebruikt worden in de communicatie. Waar de meeste mensen begrijpen waar tbs-klinieken voor staan, is dat met de term 'forensische zorg' minder duidelijk. Bijna de helft is niet bekend met deze term.

Behoeftes forensische zorg

Ongeveer de helft wil actief meepraten over de plannen

Het liefst willen de respondenten dat er informatieavonden worden georganiseerd waar zij ook mee kunnen praten. Zelf gebruiken ze daar het woord “inspraakavond” voor. Met inspraak wordt niet zozeer bedoeld dat ze verwachten ook beslisrecht te hebben, maar wel dat het gesprek met ze wordt aangegaan, dat hun zorgen serieus genomen worden en dat de zorgen of argumenten die door de buurt worden benoemd meegewogen worden. Als er geen reactie komt op de geluiden uit de buurt of wanneer er pas om inspraak wordt gevraagd wanneer de plannen al rond zijn, dan geeft dat het gevoel dat ze alsnog niet gehoord worden.

Er is ook een groot deel dat niet actief hoeft mee te praten. Voor deze mensen is informatie voldoende. Het belangrijkste daarin vinden ze details over de kliniek zelf: hoe komt dit er precies uit te zien, welke behandelingen krijgen de bewoners, welke veiligheidsmaatregelen zijn er getroffen?

Verder willen sommigen ook dat de kliniek zelf actief verbinding zoekt met de buurt. Daarin werd door mensen zelf al aangegeven dat ze het fijn zouden vinden als de kliniek een aanspreekpunt heeft. Dit wordt nogmaals bevestigd, doordat ongeveer een derde het fijn zou vinden als er een vast contactpunt zou zijn voor vragen uit de buurt.

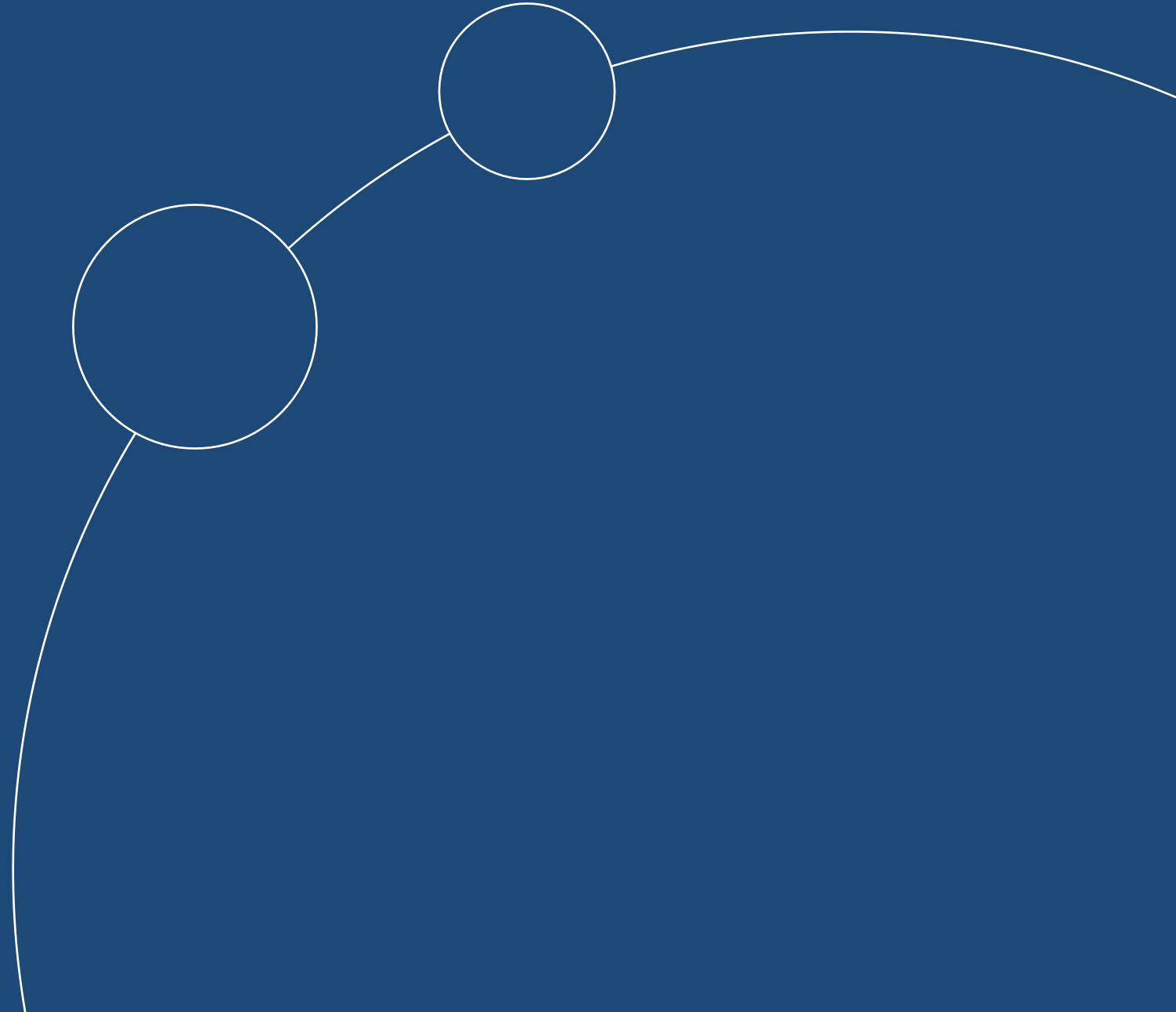
Wat verder opvalt is dat er ter voorbereiding op de komst van een dergelijke instelling juist weinig behoefte is aan ervaringsverhalen. Dit geldt zowel voor ervaringen van medewerkers, (voormalig) tbs-ers, als ervaringen uit andere buurten waar ooit een tbs-kliniek is gevestigd. Daarentegen zijn er wel mensen die aangeven dat ze behoefte hebben aan het delen en uitwisselen van hun eigen ervaringen, wanneer de kliniek er eenmaal is. Dat kan zowel om positieve als negatieve ervaringen gaan.

Aanbevelingen om de weerstand te minimaliseren

- **Tijdige communicatie en geef gehoor:** Organiseer informatie- en inspraakavonden vóórdat plannen definitief zijn, waarbij er geluisterd wordt naar de geluiden uit de buurt en er in ieder geval een reactie volgt op deze geluiden.
- **Transparantie in informatie:** Deel gedetailleerde, feitelijke en eerlijke informatie over de locatie, de omvang van de locatie, de aard van de behandelingen, beveiligingsmaatregelen, verlofregelingen en impact op de buurt.
- **Duidelijkheid over beveiliging:** Communiceer proactief over de getroffen maatregelen en welke procedures er worden gehanteerd in geval van nood, om vertrouwen te vergroten.
- **Verbinding:** Stel een vast aanspreekpunt en/of overlegorgaan in. Geef daarnaast structurele updates via brieven en bijeenkomsten.

NIMBY situaties

Helpt is al eens benaderd over de komst van een instelling

Dit ging in de meeste gevallen om de komst van een AZC.

In verreweg de meeste gevallen waarbij men benaderd is voor een informatie of inspraakavond ging het om de komst van een AZC. Verder ging het ook af en toe over de opvang van Oekraïners of daklozenopvang. Door enkelen werden nog andere zaken genoemd, waaronder de komst van een tbs-kliniek, een windmolenpark, de komst van een grootschalig studentenhuus of een brandweerkazerne.

Een forensische zorginstelling (tbs-kliniek) werd door 1 deelnemer benoemd.

Woont u in een gemeente/regio waar u bent benaderd voor informatieavond of inspraak rondom het plaatsen van een windmolen, azc, opvanglocatie daklozen of Oekraïners, defensie oefenlocatie, een gevangenis of een forensische instelling?

WordCloud van de antwoorden op de vraag "Om wat voor soort voorziening ging het?", die is gesteld aan de mensen die hebben aangegeven benaderd te zijn voor een informatieavond of inspraak rondom het plaatsen van een instelling

De komst van een instelling leidt vaak tot onrust in de buurt

Dat terwijl de individuele houding een stuk positiever is ten aanzien van de komst.

Driekwart heeft (een beetje) onrust en discussie ervaren in de buurt. Tegelijkertijd is de houding van de deelnemers ten aanzien van het plan niet heel uitgesproken: het is ongeveer gelijk verdeeld of men het een goed of slecht plan vond.

Dat roept de vraag op, welke factoren bepalend zijn voor de onrust en discussie die ontstaat in de wijk.

De deelnemer die aangaf dat er een tbs-kliniek in zijn buurt kwam, heeft aangegeven dat er in de buurt met onrust en discussie op is gereageerd. De persoon vond het zelf een slecht plan.

Hoe werd er in jouw buurt gereageerd op dit plan?
(% van mensen die zijn benaderd voor een informatieavond of inspraak)

n = 64

■ Geen onrust en discussie ■ Niet zo veel onrust en discussie
■ Een beetje onrust en discussie ■ Onrust en discussie

Wat vond je zelf van het plan?
(% van mensen die zijn benaderd voor een informatieavond of inspraak)

■ Goed ■ Een beetje goed ■ Een beetje slecht ■ Slecht n = 64

Betrokkenheid is laag, wordt geweten aan de communicatie

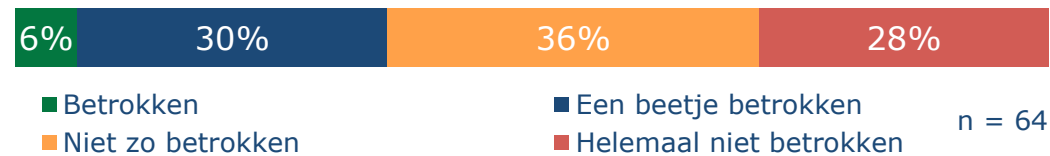
Communicatie biedt geen ruimte voor inspraak of komt pas als de instelling er al is.

De helft voelde zich niet (zo) betrokken bij het plan. Voor een deel komt dit doordat er mensen zijn die geen behoefte hadden aan betrokkenheid. Het overige deel had die behoefte wel, maar voelde zich niet betrokken. Verklaringen die hiervoor werden gegeven lagen vrijwel allemaal in de communicatie.

De communicatie bleef uit, kwam te laat of liet geen ruimte voor inspraak over aan bewoners. In sommige gevallen was er al begonnen met het bouwen of inrichten van deze instelling of waren de mensen waarvoor de instelling werd gebouwd al gearriveerd. In andere gevallen werd de komst van de instelling gecommuniceerd als een vaststaand feit, zonder dat er een mogelijkheid werd geboden aan bewoners om zich hierover uit te spreken of mee te denken. Zelfs mensen die in de gesloten vraag hebben aangegeven dat de communicatie van de gemeente wel (een beetje) goed was, kwamen hier bij de toelichting vaak op terug. Daarin werd aangegeven dat er eigenlijk geen communicatie had plaatsgevonden.

De deelnemer die aangaf dat er een tbs-kliniek in zijn buurt kwam, voelde zich een beetje betrokken bij het plan. Naar eigen zeggen "omdat het een ingrijpend iets is". De communicatie van de gemeente vond deze persoon een beetje slecht; ze gaven het wel van tevoren aan als een discussiepunt, maar uiteindelijk kon de buurt er niks tegenin brengen.

Hoe betrokken voelde jij je bij dit plan?
(% van mensen die zijn benaderd voor een informatieavond of inspraak)

Wat vond je van de communicatie van de gemeente rondom dit plan?
(% van mensen die zijn benaderd voor een informatieavond of inspraak)

"Het kwam meer als een voldongen feit, daar waren veel mensen teleurgesteld in."

- Communicatie was een beetje goed

"Ik hoorde er pas over nadat het al was gebeurd. De vluchtelingen woonden er op dat moment al."

- Communicatie was een beetje goed

Eerste reactie op de plannen is vaak gemixt

Men heeft veel vragen en balanceert vaak tussen nieuwsgierigheid en bezorgdheid.

Als men zich voorstelt dat er een instelling in de buurt geplaatst wordt, levert dat verschillende reacties op. Voor de meeste mensen is dat een mix van nieuwsgierigheid, bezorgdheid en terughoudendheid. Daarnaast is het voor veel mensen een gewetensvraag.

- **Nieuwsgierig** naar wat de plannen precies zijn en wat de redenen zijn waarom voor deze locatie is gekozen.
- **Bezorgdheid** over de mogelijke gevolgen. De meeste mensen verwachten dat de instelling verschillende problemen met zich mee kan brengen, afhankelijk van de type instelling.
- **Terughoudendheid** om niet direct een oordeel te hebben, zonder meer te weten over de plannen.
- **Gewetensvol**, veroorzaakt door een combinatie van begrip vanwege de noodzaak van de instelling en tegelijkertijd weerstand vanwege de zorgen die de mogelijke komst oproept.

Vrijwel alle deelnemers geven aan dat het gevoel dat ze hebben sterk afhankelijk is van het type instelling.

Meer weerstand: de komst van een AZC, dak- en thuislozen opvang en een tbs-kliniek gaat gepaard met meer weerstand. Er zijn dan ook meer mensen die aangeven dat ze hier niet op zitten te wachten, maar dat ze wel open zouden staan voor andere instellingen. Men verwacht dat deze type instellingen gepaard gaan met meer mogelijke problemen.

Minder weerstand: wanneer het gaat over de komst van een windmolenpark, brandweerkazerne, ambulancepost of studentenhuysvesting.

"Mijn eerste reactie is gemengd: ik voel nieuwsgierigheid maar ook wat bezorgdheid over de gevolgen voor de buurt."

"We kunnen niet zonder veel van deze voorzieningen. Het zal niet altijd te vermijden zijn dat het voor sommige mensen meer overlast oplevert."

"Ik moet hierbij denken aan alle ellende rond nieuwe azc's. Hoe het kan dat we zo bang zijn, dat we mensen die alles hebben moeten achterlaten niet beter kunnen ontvangen."

"Ik zou moeite hebben met een AZC, opvang voor dak en thuislozen en een tbs-kliniek. Je kunt hier, hoe dan ook, overlast van verwachten."

Men verwacht dat een voorziening vooral problemen oplevert

Kansen kan men rationeel benoemen, maar vaak met weinig overtuiging.

De problemen die men voorziet zijn:

- Zorgen over veiligheid (*AZC, tbs-klinieken of dak- en thuislozen opvang)
- Angst voor onrust/demonstraties in de wijk (*AZC)
- Meer druk op instellingen, zoals scholen, huisarts, ov
- Lagere waarde van de huizen
- Verslechterd straatbeeld, door meer zwerfafval in de wijk
- Toegenomen (verkeers-)drukke
- Verlies van Nederlandse cultuur in de wijk (*AZC)
- Geluidsoverlast
- Minder ruimte voor groen in de buurt
- Lelijk straatbeeld (*brandweerkazerne, ambulancepost en windmolenpark)

Kansen die men voorziet zijn:

- Gevoel iets te kunnen betekenen voor mensen (*AZC, tbs-klinieken of dak- en thuislozen opvang)
- Mogelijkheid om te kunnen leren van andere culturen (*AZC)
- Toegenomen werkgelegenheid
- Meer voorzieningen in de buurt

**bij enkele problemen/kansen werd expliciet benoemd dat deze met name verwacht worden bij specifieke voorzieningen. Deze voorzieningen staan tussen haakjes.*

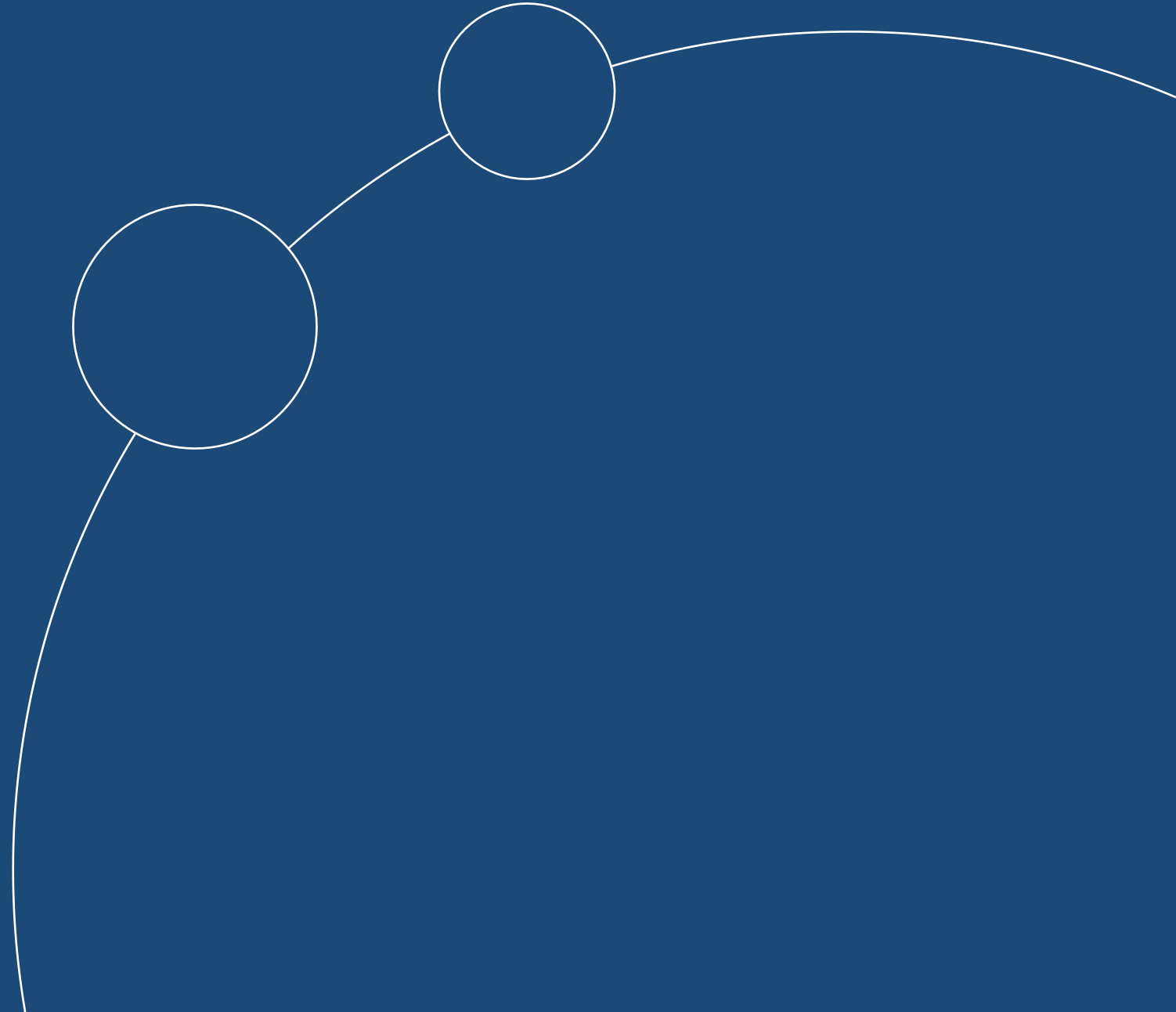
"Ik word er een beetje angstig van. Ik moet denken aan de incidenten die gebeurd zijn met asielzoekers afgelopen periode. Ik denk dat er geen kansen hier zijn."

"Er kan geluidsoverlast of drukke ontstaan, mensen kunnen zich onveilig voelen, en soms communiceert de gemeente te weinig. De leefomgeving kan veranderen, door minder groen of meer verkeer."

"[over komst AZC] Ik (en de rest van de bewoners) zien hier geen kansen in want hier heeft de hele omgeving kast van qua criminaliteit, chaos en druk op onze sociale instellingen."

"Aan welke kansen ik denk als gevolg hiervan? Misschien werkgelegenheid?"

Forensische zorg/
tbs-klinieken

Bijna de helft is niet bekend met de term 'forensische zorg'

De term 'TBS kliniek' daarentegen is bekend bij vrijwel iedereen.

De term 'forensische zorginstelling' is redelijk onbekend, en veel mensen vinden het moeilijk om echt goed uit te leggen wat het is. De uitleg van de term varieert. Veel mensen geven een zeer algemene uitleg, zoals, ofwel: het is een specifieke (geestelijke gezondheids-)zorginstelling, ofwel: een instelling voor gedetineerden. Een minderheid weet de term specifiek uit te leggen als: een instelling voor geestelijke gezondheidszorg voor gedetineerden. In enkele gevallen wordt er expliciet een tbs-kliniek als voorbeeld genoemd. Wat opvalt is dat de deelnemers verdeeld zijn over het doel van de instellingen. Waar een deel ervanuit gaat dat een forensische zorginstelling puur gericht is op het onderzoeken van de (geestelijke) gesteldheid van patiënten, denkt het andere deel dat een forensische zorginstelling gericht is op behandeling.

De term 'tbs-kliniek' is voor vrijwel iedereen bekend en wordt uitgelegd als 'een gesloten kliniek voor gedetineerden met psychische stoornissen'. Vrijwel alle deelnemers geven een uitleg die hier op neerkomt. Maar ook hier geldt dat deelnemers verdeeld zijn in het formuleren van het doel van tbs-klinieken. Waar een deel aangeeft dat de kliniek zich richt op de behandeling van deze gedetineerden, geeft een ander deel aan dat de kliniek zich richt op onderzoek van de geestelijke gezondheid en niet zozeer op behandeling.

Heb je wel eens gehoord van een 'forensische zorginstelling'?

- ik kan goed uitleggen wat het is
- ik kan een beetje uitleggen wat het is
- wel van gehoord, maar ik kan niet goed uitleggen wat het is
- nee, nooit van gehoord

n = 124

Heb je wel eens gehoord van een tbs-kliniek?

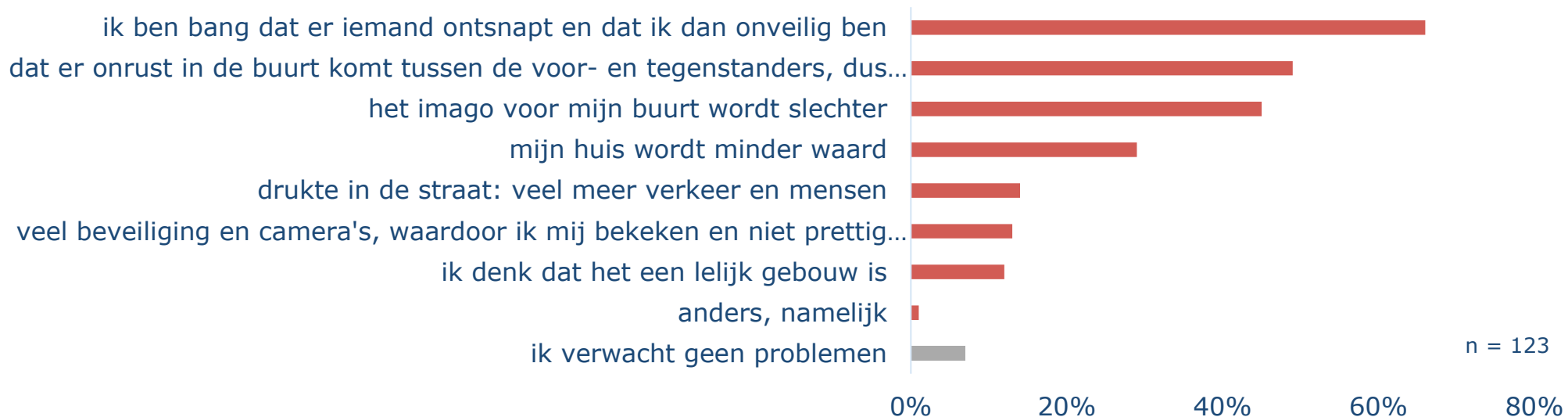
- ik kan goed uitleggen wat het is
- ik kan een beetje uitleggen wat het is
- wel van gehoord, maar ik kan niet goed uitleggen wat het is
- nee, nooit van gehoord

n = 118

Ongeveer twee derde vreest voor ontsnapping

Ook mogelijke onrust in de buurt en het imago wegen zwaar voor bijna de helft.

Welke problemen verwacht je als er een tbs-kliniek in jouw buurt komt?

In de nadelen komt de eerder genoemde angst opnieuw terug: een ruime meerderheid vreest voor een ontsnapping. In de toelichting wordt een aantal keer benoemd hoe eerdere incidenten blijven hangen en het gevoel van veiligheid aantasten. Daarnaast vreest bijna de helft van de mensen voor onrust in de wijk en een verslechterd imago van de buurt. Slechts een kleine groep verwacht geen problemen.

Aan de mensen die problemen verwachten, is gevraagd welke mogelijke oplossingen zij zien voor deze problemen. Wat hier met name wordt benoemd zijn zeer zware **beveiligingsgaranties en mogelijkheden tot gesprek met de kliniek**. Zo willen ze zelf ook inspraak hebben in welke mate van beveiliging voldoende is. Verder wordt benoemd dat er een aanspreekpunt moet zijn in het geval van problemen of knelpunten. Echter wordt door ongeveer de helft van de mensen die problemen zien, aangegeven dat er wat hen betreft geen oplossing is.

Voornaamste voordeel van een tbs-kliniek is werkgelegenheid

Gevoel dat deze mensen hulp krijgen weegt ook zwaar. Maar, niet iedereen ziet kansen.

Welke kansen of voordelen zie je als er een tbs-kliniek in jouw buurt komt?

De positieve kanten worden vooral gezien in de mogelijke werkgelegenheid en het gevoel dat deze mensen hulp krijgen. Maar, niet iedereen kan zich vinden in de voordelen: Er blijft een grote groep mensen (ongeveer een derde) die helemaal geen kansen of voordelen ziet bij de komst van een tbs-kliniek. Sterker nog, enkelen zien de gegeven suggesties juist als nadeel of risico. Zo wordt er over het voordeel 'wat terugdoen voor de omgeving' gezegd dat ze het juist een erg vervelend idee zouden vinden als er mensen uit de kliniek rond zouden lopen in de wijk op die manier.

Bewoners willen gehoord worden en duidelijkheid over plannen

Bijvoorbeeld door een dialoog, transparantie in informatie en streven naar verbinding.

Mate van betrokkenheid: Informatieavond vóórdat de plannen definitief zijn.

Vrijwel iedereen verwacht dat de gemeente voor de komst van de kliniek, een informatieavond organiseert voor de buurt. Een voorwaarde van deze informatieavond is dat de communicatie niet eenzijdig is. Er moet ook geluisterd worden naar de geluiden uit de buurt. Al geven veel mensen aan te begrijpen dat ze geen beslisrecht hebben. Ze snappen dan ook dat ze de plannen niet tegen kunnen houden. Toch is het belangrijk dat ze het gevoel krijgen dat er naar ze geluisterd wordt en dat hun zorgen serieus gehoord worden. Ook moet er ruimte zijn om nog een gesprek te voeren over de vormgeving, zoals de exacte locatie, de omvang en het gebouw.

Belangrijke informatie delen: zoveel mogelijk details over de plannen en informatie over de beveiliging.

Mensen willen zo veel mogelijk details hebben over de kliniek zelf. Specifiek werd benoemd: wat wordt de exacte locatie, hoeveel tbs'ers komen er, hoeveel werknemers, welke maatregelen worden er in de omgeving getroffen (bv. installeren van camera's),

"Ik wil niet pas horen dat er een tbs-kliniek komt wanneer de beslissing eigenlijk al vaststaat. Ik hoef niet overal inhoudelijk over mee te beslissen, maar ik wil serieus genomen worden wanneer ik zorgen, vragen of ideeën heb."

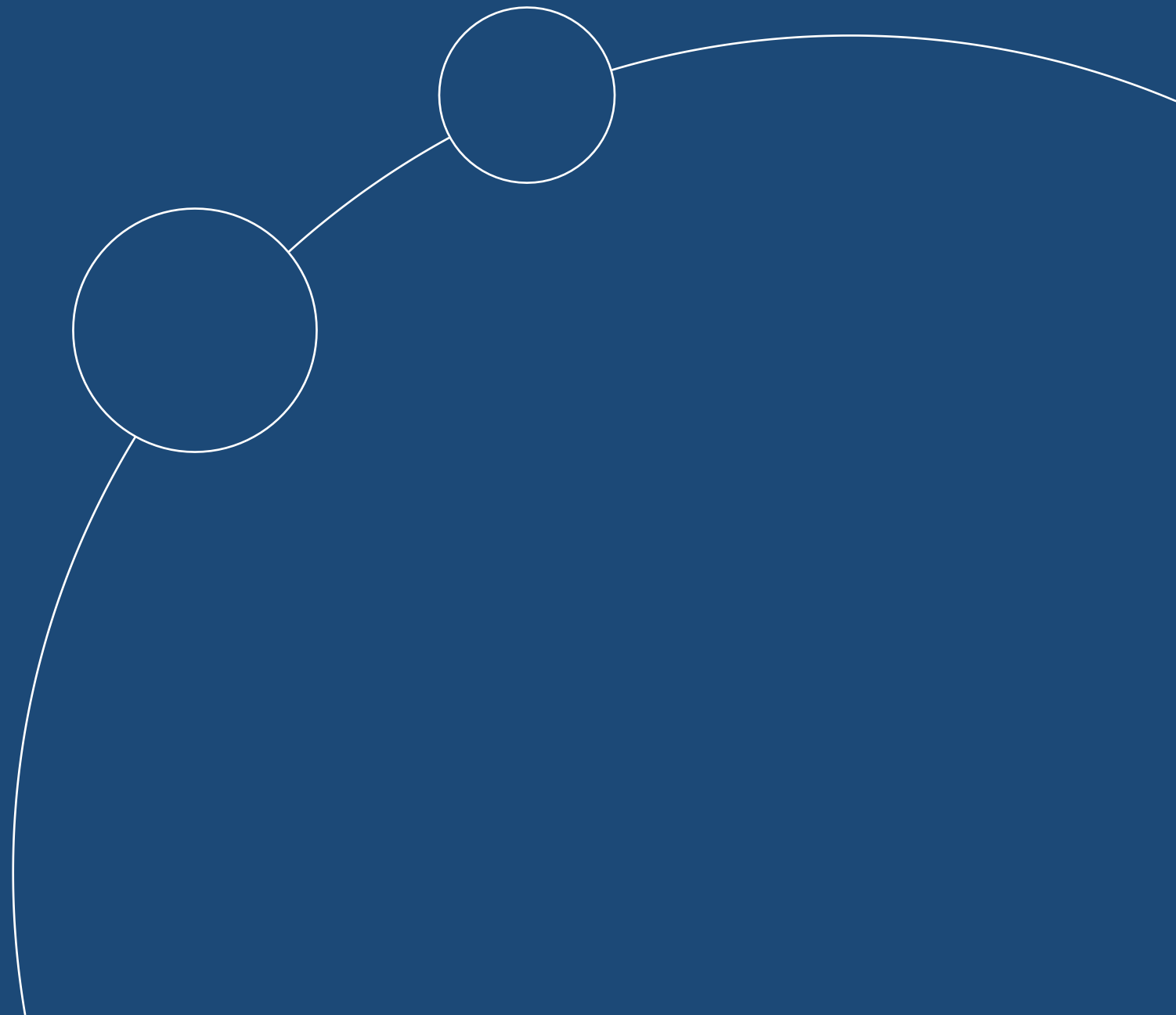
wat is het effect op de parkeerdruk en op welke momenten kan men aanloop verwachten bij de kliniek (bv. de openingstijden en bezoeken)? Naast de details over de vormgeving van de kliniek, zijn de plannen ten aanzien van de beveiliging voor veel mensen erg belangrijk. Mensen willen weten hoe de beveiliging wordt geregeld in de kliniek zelf, hoe verlof wordt geregeld en hoe de beveiliging daarvan werkt, hoe er wordt gehandeld als er iemand ontsnapt en hoe daarover wordt gecommuniceerd.

De verwachtingen van de kliniek: verbinding met de buurt aangaan

Veel mensen verwachten een proactieve houding van de kliniek ten aanzien van de buurt. Ze verwachten een transparante houding van de kliniek ten aanzien van hoe het wordt beveiligd, proactieve communicatie als er veranderingen plaatsvinden in de kliniek en een open houding om de zorgen te managen die spelen in de buurt. Ten aanzien van het laatste, wordt er verwacht dat de kliniek inloopavonden organiseert om de buurt voor te lichten en dat er een aanspreekpunt is in het geval van vragen vanuit de buurt.

"Van de gemeente verwacht ik dat ze alternatieve locaties serieus meewegen, terwijl de kliniek zelf een goede buur moet zijn met een proactieve, verbindende houding. Een permanent Wijk- en Beveiligingsadviesraad is essentieel voor doorlopend contact en communicatie over incidenten."

Suggesties
verminderen
weerstand

De helft wil meepraten, de rest wil alleen informatie

Echt in gesprek kunnen gaan en blijvend geïnformeerd worden is belangrijk

Wil je actief betrokken worden bij het besluitvormingsproces rondom de komst van de tbs-kliniek?

n = 112

- ja, ik wil meedenken en meepraten
- nee, ik wil alleen geïnformeerd worden
- anders, namelijk

Onder de 'anders, namelijk' optie wordt met name ingegaan op het willen voorkomen van de plannen in het geheel.

Voor de mensen die willen meepraten, staat de geloofwaardigheid van het gevoel van inspraak voorop. Als er een avond wordt georganiseerd om in gesprek te gaan over de plannen, worden de buurtbewoners dan ook écht gehoord of is de avond een formaliteit? Veel mensen geven aan dat ze verwachten uiteindelijk genegeerd te worden en benadrukken het belang om zich echt gehoord te voelen.

Mensen die vooral behoefte hebben aan informatie, benadrukken het belang om te blijven informeren. Ook geven enkelen aan dat ze graag een punt willen waar ze zelf om informatie kunnen vragen.

"Als we niet alleen inloop- en informatieavonden zouden hebben, maar dat er echt geluisterd wordt naar de omwonenden."

"Ik wil graag veel en regelmatige informatie per brief."

Men wil details over de bewoners van de kliniek en beveiliging

Ervaringsverhalen of een kennismaking is duidelijk minder belangrijk voor de meesten.

Hieronder staan verschillende soorten informatie.
Geef aan welke voor jou belangrijk zijn

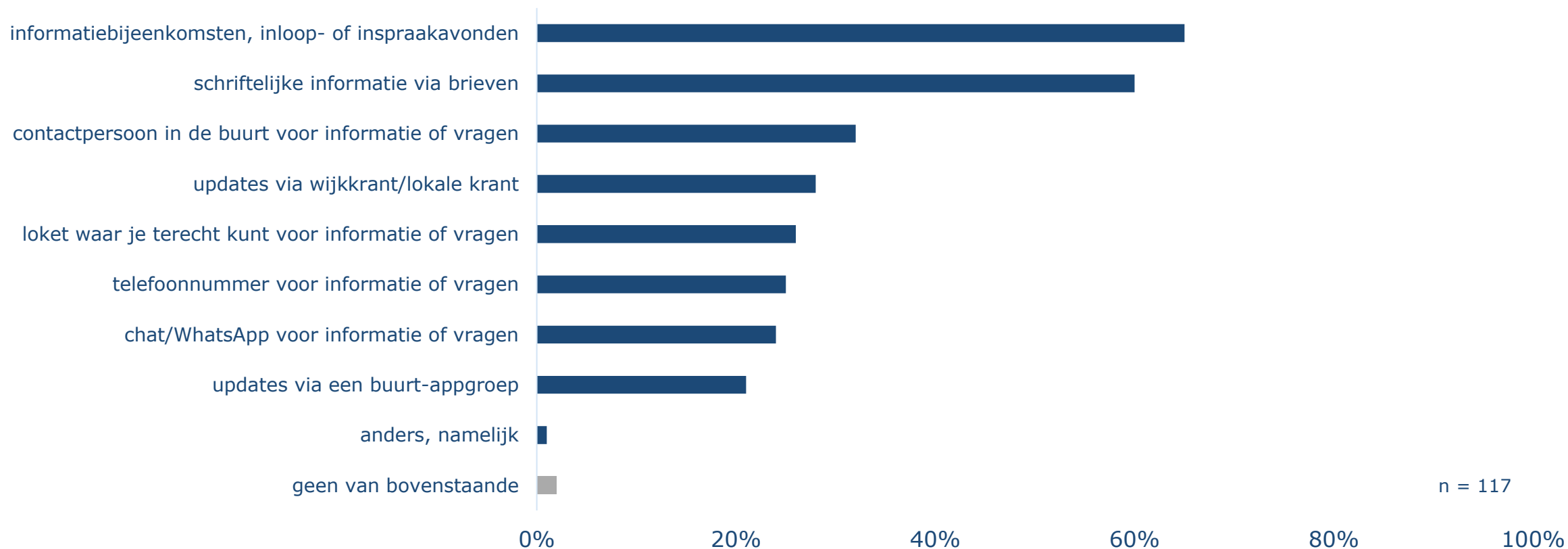
Zet de punten in
volgorde van belangrijk

Bijeenkomsten en brieven zijn voorkeursvorm voor informatie

Een contactpersoon in de buurt spreekt ook ongeveer een derde aan.

Op welke manier zou jij het liefst geïnformeerd of betrokken worden bij de komst van een tbs-kliniek?

Toch blijft angst en weerstand de boventoon houden bij velen

Als afsluitende woorden geven veel mensen aan dat ze zich zorgen blijven maken.

Ter afsluiting van het vraagstuk worden de wensen, zorgen of suggesties over de komst van een tbs-kliniek gedeeld. **Hieruit blijkt nogmaals dat de angst en weerstand die men voelt bij de komst van een tbs-kliniek diep zit.**

Hoewel niet alle deelnemers gebruik hebben gemaakt van de gelegenheid om zich nogmaals uit te spreken, zijn er veel mensen die hier nogmaals hun zorgen delen. Er wordt vooral nogmaals benadrukt dat ze hopen dat deze zorgen serieus genomen worden en dat ze gehoord worden. Verder worden er door enkelen nog een aantal concrete wensen aangestipt om deze zorgen te verminderen. Dit zijn:

- Extra politie/beveiliging in de buurt
- Het organiseren van bijeenkomsten waar vragen gesteld kunnen worden en ervaringen gedeeld
- Duidelijke uitleg waarom er voor de locatie gekozen is (met name als het gaat om een woonwijk, in plaats van relatief afgelegen plekken)

“Een tbs kliniek is niet niks, dit ligt gevoelig. Buurtbewoners hebben veel zorgen en vragen . Angst ook. Dit moet erg serieus genomen worden.”

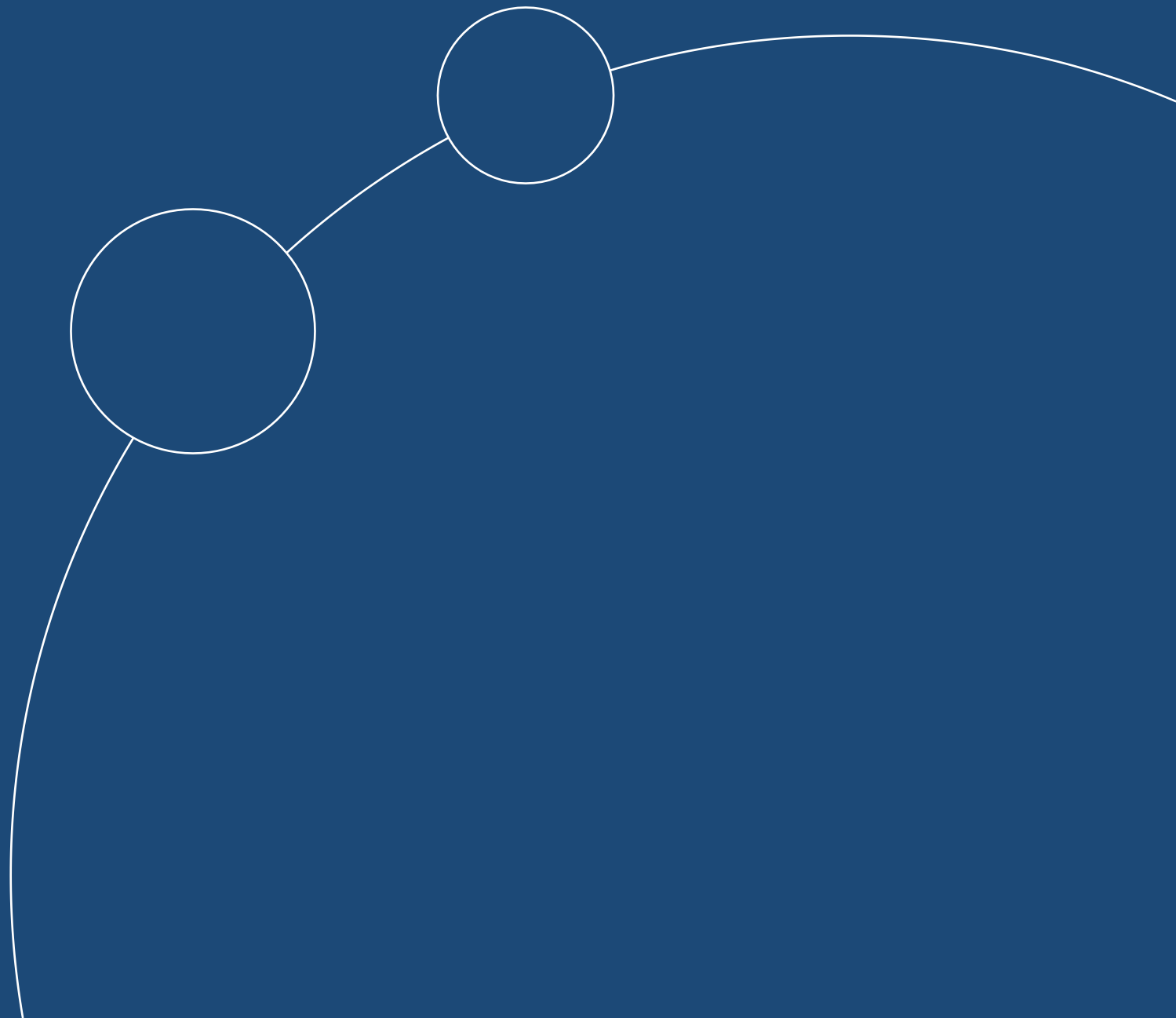
“M.i. moet een tbs kliniek nooit in een woonwijk gelegen zijn. Het risico op een uitbraak of iemand die gewoon verlof heeft gekregen en dan meteen weer in hetzelfde gedrag vervalt, is veel te groot, zoals al vele malen bewezen is.”

“Zelf heb ik meegemaakt dat organisaties niet eerlijk waren over de problemen die speelden. Ik zou het heel belangrijk vinden dat ook de zorgen en de risico's uitgebreid worden besproken en serieus worden genomen.”

“Het zou goed zijn om nadat de kliniek open is gegaan de omwonenden jaarlijks uit te nodigen voor een bijeenkomst waar vragen kunnen worden gesteld en eventueel slechte maar ook goede ervaringen kunnen worden gedeeld.”

Bijlage

- Onderzoeksverantwoording
- Draaiboek

Verantwoording

Steekproef

Als steekproefkader zijn de leden van community 'Nederland Denkt Mee' gebruikt.

In totaal hebben we 213 deelnemers uitgenodigd voor dit vraagstuk, waarvan er 136 deelnemers hebben meegedaan aan minimaal één van de opdrachten (response rate: 64%). Per opdracht was de response als volgt verdeeld:

- Opdracht 1 (forum): n=124
- Opdracht 2 (vragenlijst): n=86
- Opdracht 3 (forum): n=123
- Opdracht 4 (vragenlijst): n=82
- Opdracht 5 (vragenlijst): n=117

Copyright Blauw Research bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Blauw Research.

Doelgroep

De doelgroep van dit onderzoek was Algemeen Nederlands Publiek (18+)

Opdrachten

Het onderzoek bestond uit 5 opdrachten in 3 fases.

Fase 1: opdracht 1 & 2

Fase 2: opdracht 3 & 4

Fase 3: opdracht 5

Veldwerkperiode

Het onderzoek liep van 3 november tot 14 december 2025, en is in 3 fases uitgevoerd.

Tijdens het veldwerk hebben er geen bijzonderheden plaatsgevonden.

Incentive

Deelnemers die het volledige vraagstuk invulden, ontvingen een vergoeding in de vorm van punten. Gespaarde punten kunnen worden ingewisseld voor een cadeaubon.

Draaiboek fase 2

Vragenlijst (opdracht 3)

1) Vragenlijst: instellingen met impact op de omgeving – jouw ervaring

Doel: Achterhalen inzichten t.a.v. NIMBY instellingen

Deze vragenlijst gaat over voorzieningen voor de maatschappij die mogelijk een gevolg hebben op de directe omgeving. Er ontstaan daarom wel eens discussies over de locatie van deze instellingen. Voorbeelden zijn asielzoekerscentra, opvanghuizen voor dak- en thuislozen, brandweerkazerne, defensie oefenlocatie, grootschalige studentenhuisvesting, windmolen, elektriciteitsstation, TBS kliniek en ambulancepost

Q1. Is in jouw buurt wel eens een plan geweest voor zo'n voorziening? (sr)

- ja
- nee -> screenout
- weet ik niet -> screenout

Q2. Om wat voor soort instelling ging het? (open vraag)

Q3. Hoe werd er in jouw buurt gereageerd op dit plan? (sr)

- geen onrust en discussie
- niet zoveel onrust en discussie
- een beetje onrust en discussie
- onrust en discussie

Q4. Wat vond je zelf van het plan? (sr)

- goed
- een beetje goed
- een beetje slecht
- slecht

Q5. Hoe betrokken voelde jij je bij dit plan?

- betrokken
- een beetje betrokken
- niet zo betrokken
- helemaal niet betrokken

Q6. Vertel zo uitgebreid mogelijk wat ervoor zorgde dat jij je wel/niet betrokken voelde

Q7. Wat vond je van de communicatie van de gemeente rondom dit plan? (sr)

- goed
- een beetje goed
- een beetje slecht
- Slecht

Q8. Vertel wat je vond dat er **goed** ging in de communicatie van de gemeente (of andere organisaties rondom het plan om de voorziening in jouw buurt te plaatsen? (open vraag)

Q9. Vertel wat je vond dat er **slecht** ging in de communicatie van de gemeente (of andere organisaties rondom het plan om de voorziening in jouw buurt te plaatsen? (open vraag)

Draaiboek fase 2

Forumtopic (opdracht 4)

2) Forumtopic: Voorzieningen met impact op de omgeving – jouw mening

Doel: Achterhalen behoefte t.a.v. betrokkenheid

Stel je voor dat jouw gemeente erover denkt om een instelling in jouw buurt te plaatsen, die mogelijk een gevolg gaat hebben op jouw omgeving. Voorbeelden zijn asielzoekerscentra, opvanghuizen voor dak- en thuislozen, brandweerkazerne, defensie oefenlocatie, grootschalige studentenhuisvesting, windmolen, elektriciteitsstation, TBS kliniek en ambulancepost.

- Wat is jouw eerste reactie als je hoort dat jouw gemeente het plan heeft om zo'n soort voorziening in jouw buurt te plaatsen? Welke gevoel komt er bij jou op?
- Waar moet je aan denken als je dit leest of hoort?
- Aan welke kansen denk je als gevolg hiervan? Geef ook aan als je hier geen kansen in ziet.
- Aan welke problemen denk je als gevolg hiervan? Geef ook aan als je hier geen problemen mee hebt.

Reageer ook op elkaars antwoorden. Stel elkaar vragen, verbeter elkaars ideeën. En bedenk wat goede en minder goede manieren zijn om jou te betrekken bij dit plan.

Draaiboek fase 2

Vragenlijst (opdracht 3)

3) Vragenlijst: Een TBS kliniek in jouw buurt

Doel: Achterhalen inzichten t.a.v. forensische zorg

Q1. Heb je wel eens gehoord van forensische zorg? (sr)

- nee, nooit van gehoord
- wel van gehoord, maar ik kan niet goed uitleggen wat het is
- ik kan een beetje uitleggen wat het is
- ik kan goed uitleggen wat het is

Q2. Leg in je eigen woorden uit wat forensische zorg is. (open vraag)

Graag zonder het ergens op te zoeken, het is geen quiz, we willen graag weten hoe jij het in jouw woorden zou omschrijven

Alleen als Q1 = 2, 3 of 4

Q3. Heb jij wel eens gehoord van een TBS kliniek? (sr)

- nee, nooit van gehoord
- wel van gehoord, maar ik kan niet goed uitleggen wat het is
- ik kan een beetje uitleggen wat het is
- ik kan goed uitleggen wat het is

Q4. Leg in je eigen woorden uit wat een TBS kliniek is. (open vraag)

Graag zonder het ergens op te zoeken, het is geen quiz, we willen graag weten hoe jij het in jouw woorden zou omschrijven

Alleen als Q3 = 2, 3 of 4

Een forensische zorginstelling is een instelling waarin mensen met psychische problemen, die (mogelijk) een strafbaar feit hebben gepleegd behandeling en begeleiding krijgen. Het doel is om te voorkomen dat iemand opnieuw de fout in gaat. Een TBS kliniek is een voorbeeld van zo'n instelling. Deze persoon zit niet in de gevangenis, maar krijgt beveiliging en behandeling na een ernstig misdrijf, waarbij een psychische stoornis een rol speelde.

Q5. Welk gevoel heb jij bij forensische zorg en TBS klinieken? Waar denk je aan bij forensische zorg en TBS klinieken? En wat is je mening hierover? (open vraag)

Q6. Stel dat jouw gemeente in jouw buurt een TBS kliniek wil plaatsten? Hoe zou jij reageren? (open vraag)

Draaiboek fase 2

Vragenlijst (opdracht 3 - vervolg)

3) Vervolg vragenlijst: Een TBS kliniek in jouw buurt

Q7. Welke kansen of voordelen zie je als er een TBS kliniek in jouw buurt komt? (mr)

- meer werkgelegenheid
- veel beveiliging en camera's waardoor ik me veilig en prettig voel
- de samenleving wordt beter, mensen krijgen hulp
- er komen meer voorzieningen in de buurt, bijvoorbeeld parkeergelegenheid, OV verbindingen, fietspaden, verlichting
- anders, nl
- ik zie geen kansen of voordelen

Q8. Welke problemen verwacht jij als er een TBS kliniek in jouw buurt komt? (mr)

- ik ben bang dat iemand ontsnapt en ik dan onveilig ben
- ik denk dat het een lelijk gebouw is
- veel beveiliging en camera's, waardoor ik me bekeken en niet prettig voel
- drukte in de straat: veel meer verkeer en mensen
- het imago voor mijn buurt wordt slechter
- discussie tussen buurtgenoten
- mijn huis wordt minder waard
- anders, nl...
- ik verwacht geen problemen

Q9. (overslaan als iemand aangeeft 'ik verwacht geen problemen'). Je hebt bij de vorige vraag aangegeven dat je één of meer problemen verwacht als er een tbs kliniek komt in jouw buurt. We gaan er nu vanuit dat die tbs kliniek er gaat komen. Geef hieronder aan welke oplossingen zouden kunnen helpen om de problemen op te lossen of te verminderen.

Draaiboek fase 2

Forumtopic (opdracht 4)

4) Forumtopic: Een TBS kliniek in jouw buurt

Doel: Achterhalen behoefte t.a.v. betrokkenheid

In de vragenlijst hebben we je vragen gesteld over wat je ervan zou vinden als er een plan is dat er een TBS kliniek komt in jouw buurt.

- Op welke manier zou jij dan betrokken willen worden in de besluitvorming door jouw gemeente? Geeft zo veel mogelijk aan wat jij prettig vindt. En ook wat je niet zou willen.
- Op welk(e) moment(en) wil jij betrokken worden?
- Welke informatie is voor jou belangrijk?

Reageer ook op elkaars antwoorden. Stel elkaar vragen, verbeter elkaars ideeën. En bedenk wat goede en minder goede manieren zijn om jou te betrekken bij dit plan.

Draaiboek fase 3

Vragenlijst (opdracht 5)

5) Vragenlijst: Ideeën over een tbs-kliniek in jouw buurt

Doel: Ideeën genereren voor de communicatie

Je krijgt nu enkele ideeën te beoordelen. De ideeën gaan over de communicatie tussen bewoners en gemeentes over het plan voor een tbs-kliniek in de buurt.

Een tbs-kliniek is een voorbeeld van een forensische instelling. Deze persoon zit niet in de gevangenis, maar krijgt beveiliging en behandeling na een ernstig misdrijf, waarbij een psychische stoornis een rol speelde. Het is een gesloten instelling, waar de persoon niet zomaar naar buiten kan.

[Volgende vragen worden x keer gesteld, na het tonen van x ideeën die gerandomiseerd worden voorgelegd].

Q1. Dit idee... (sr)

- spreekt mij aan
- spreekt mij een beetje aan
- spreekt mij niet zo aan
- spreekt mij helemaal niet aan

Q2. Licht je antwoord toe. (open vraag)

Q3. Hoe zou je dit idee nog kunnen verbeteren? (open vraag)

Q4. Zet alle ideeën op een rij van meer/minder aansprekend (ranking)

Q5. Je hebt nu x ideeën beoordeeld om de communicatie over een tbs-kliniek goed af te stemmen op buurtbewoners. Welke nieuwe ideeën heb je nog gekregen? (open vraag)

Suggesties ideeën op basis van input opdracht 1 t/m 4

- Een open dag voor buurtbewoners bij de kliniek
- Een overlegorgaan met afgevaardigden uit de buurt, van de kliniek en de gemeente
- Inspraakavond waarbij de buurt ideeën naar voren kan brengen ten aanzien van de kliniek (bv. vormgeving van het gebouw in de omgeving)
- Een contactpunt